

Пристрасть, згідно з Г.Х

КУПИТИ

Імовірним читачам:

Ця книга така сама, як і будь-яка інша. Та я б зраділа, якби її читали лише ті, чий погляд вже сформувався повністю. Ті, хто усвідомлює, що підхід до, власне, будь-якого явища вимагає поступовості і прискіпловості, перетинаючись навіть з цілком протилежним тому, до чого прагне наблизитись. Ці читачі, і лише вони, поволі збагнуть, що ця книга ні в кого нічого не відбирає. Мені ж, наприклад, персонаж Г.Х. почав з часом приносити непросте задоволення; втім, таки задоволення.

К.Л.

Кларісе Ліспектор – бразильська письменниця з українським корінням, znana в усьому світі завдяки винятковому стилю письма і загадковим сюжетам творів. Г. Х. – заможна гарна жінка, сама у своїх апартаментах, заходить до кімнати покоївки, щоб прибрати її, та раптом знаходить там архаїчні символи і – таргана. Г. Х. переживає страх, огиду та любов, занурюється у роздуми про життя, смерть, Бога і пошуки власної ідентичності.

Хто вона така – Г. Х.? Чому їй так страшно у цій кімнаті? Як віднайти вихід із власної пустелі, не загубивши себе? «Боже, я з великим здивуванням починала розуміти, що моя пекельна оргія – це власне людське мучинецьке життя», – свідчить героїня історії, наближаючись до шокуючої кульмінації свого перебування в кімнаті.

Авторка і в ліричних повторах приковує до начебто звичайних речей увагу читача, майстерно перетворюючи містичний роман у гіпнотичний текст. Де світ постає з відчуттів, думок й болісних одкровень, де таргани нагадують молитву й з'являються молитвою. Приголомшення, спантеличення, цікавість і відраза – лише декілька відчуттів, до яких спонукає нас культова Кларісе. Щоб пройти крізь них, читач має бути так само сповнений мужності, як і головна героїня, адже усвідомлення власного пекла – це лише початок.

КЛАРИСЕ

ЛІС

Приспасть,

ПЕК

згідно з Т.Х.

ТОР

Переклад Наталії Пнюшкової

Анотація

Кларісе Ліспектор — бразильська письменниця з українським корінням, znana в усьому світі завдяки винятковому стилю письма і загадковим сюжетам творів. Г. Х. — заможна гарна жінка, сама у своїх апартаментах, заходить до кімнати покоївки, щоб прибрати її, та раптом знаходить там архаїчні символи і — таргана. Вона переживає страх, огиду та любов, занурюється у роздуми про життя, смерть, Бога і пошуки власної ідентичності.

Хто вона така — Г. Х.? Чому їй так страшно у цій кімнаті? Як віднайти вихід із власної пустелі, не загубивши себе? «Боже, я з великим здивуванням починала розуміти, що моя пекельна оргія — це власне людське мучинецьке життя», — свідчить героїня історії, наближаючись до шокувочої кульмінації свого перебування в кімнаті.

Авторка і в ліричних повторах приковує до начебто звичайних речей увагу читача, майстерно перетворюючи містичний роман у гіпнотичний текст. Де світ постає з відчуттів, думок і болісних одкровень, де таргани нагадують молитву й з'являються молитвою. Приголомшення, спантеличення, цікавість і відраза — лише декілька відчуттів, до яких спонукає нас культова Кларісе. Щоб пройти крізь них, читач має бути так само сповнений мужності, як і головна героїня, адже усвідомлення власного пекла — це лише початок.

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко»**.

ISBN 978-617-7654-95-6

© Clarice Lispector, 1964, and Heirs of Clarice Lispector

© Наталія Пнюшкова, український переклад, 2022

© Інна Корнелюк, редагування, 2022

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2023

Пристрасть, згідно з Г. Х.

Імовірним читачам:

Ця книжка така сама, як і будь-яка інша. Та я б зраділа, якби її читали лише ті, чиї погляди вже повністю сформовані. Ті, хто усвідомлює, що підхід до, власне, будь-якого явища вимагає поступовості та прискіпливості, перетинаючись навіть із цілковито протилежним тому, до чого прагне наблизитись. Ці читачі, і лише вони, поволі зрозуміють, що ця книжка ні в кого нічого не відбирає. Наприклад, я завдяки персонажу Г. Х. поступово почала відчувати непросте задоволення; втім, таки задоволення.

К. Л.

«Повноцінним можна назвати життя, яке завершується настільки повним ототожненням з “не-я”, коли вже немає “я”, що вмирає».

Бернард Беренсон

...я шукаю, шукаю. Намагаюся зрозуміти. Намагаюся передати мною пережите комусь, не знаю кому, але не хочу лишатися на самоті з тим, що пережила. Не знаю, що з тим робити, і мені страшно від цього безмежного безладу. Я не вірю у те, що сталося. Чи можливо, щоб зі мною сталося таке, що я, не усвідомлюючи, як його прожити, пережила щось інше? Я б хотіла назвати це «безладом», аби мати досталь упевненості й

наважитися на ризик, адже тоді я б знала, куди повернутися: до попереднього «ладу». І віддаю перевагу слову «безлад», бо не хочу зізнаватися собі, що не жила; у цьому зізнанні я втратила б той світ, який мала, і знаю, що на інший не здатна.

Якби я таки переконала себе і була перед собою правдивою, то розгубилася б, куди подіти свій новий спосіб буття: бо якщо так триватиме й надалі з моїми уривчастими візіями, увесь світ має перевернутися догори дригом, щоб я могла в нього вписатися.

Я втратила щось надважливе, щось, що вже не має цінності. Мені воно не треба. Це наче я втратила третю ногу, яка досі не давала мені змоги ходити, проте робила з мене непохитну триногу. Я втратила цю третю кінцівку і стала тією, ким ніколи не була. І ніби знову маю те, чого ніколи не мала: лише дві ноги. Я знаю, що двох ніг достатньо, щоб ходити. Проте мені бракує третьої зайвої, і це мене лякає: саме вона допомагала мені віднайти себе, навіть не зобов'язуючи шукати.

Я розгублена, бо втратила те, в чому ніколи не мала потреби? У цьому моєму новому боягузстві — боягузтво, тобто те, що трапилося зі мною нещодавно, — моя найбільша пригода; це моє боягузтво є таким широким полем, що лише надмірна хоробрість дає мені змогу прийняти його, — у моєму новому боягузстві, такому, наче прокидаєшся зранку вдома у незнайомця: не знаю, чи вистачить мені мужності просто піти. Заблукати складно. Складно настільки, що я, мабуть, одразу виявлю спосіб віднайти себе, навіть якщо знову віднайти себе — це омана, заради якої я живу. Досі віднайти себе — для мене означало уявляти себе людиною й заглибитися в неї: втілювала себе у цій упорядкованій людині, та навіть не відчувала величезних зусиль творення, яким і було життя. Уособлення цієї

людини для мене було в третій нозі, тій, що тримала мене на поверхні. А зараз як? чи стала б я вільніша?

Ні. Знаю, що досі не почуваюся вільною, що знову блукаю в роздумах, адже я маю на меті відшукати: задля безпеки називатиму словом «відшукати» момент, коли побачу вихід. Чому мені бракує мужності просто знайти вхід? О, я знаю напевне, що увійшла. Але мене злякало те, що не знаю, куди той вхід веде. І раніше я ніколи не дозволила б собі увійти, не знаючи навіщо.

Однак учора я за лічені години втратила людську подобу. Якби мені вистачило хоробрості, я б дозволила собі заблукати. Але я боюся нового і боюся незрозумілих відчуттів: хотілося б завжди мати впевненість принаймні в тому, щоб думати, що розумію, я не знаю, як просто змиритися з дезорієнтацією. Як пояснити те, що мій головний страх — це саме... бути? І все-таки іншого шляху не існує. Як пояснити те, що мій найбільший страх — це далі жити, хай що б сталося? Як пояснити те, що мені нестерпно спостерігати, просто через те, що життя є інакшим, ніж мені здавалося — ніби раніше я знала, чим воно є! Чому як просто спостерігати, то це призводить до такого безладу?

І до розчарування. Проте розчарування в чому? Якщо, навіть не усвідомлюючи, я ледве витримувала свій щойно доведений до пуття лад? Можливо, розчарування — це страх уже не бути частиною системи. Втім, варто зазначити ось що: насправді, дуже пощастило тому, хто врешті розчарувався. У тому, якою я була раніше, не було нічого доброго. Однак саме тому я врешті створила з нього найкраще: надію. Із власного зла я створила майбутнє добро. Чи це означає, що страх з'явився від того, що мій новий спосіб не має сенсу? А чому б мені не довіритися тому, що відбувається? Мені доведеться ризикнути й довірити себе священній випадковості та замінити долю — ймовірністю.

Однак чи відкриття в дитинстві схожі на відкриття, що відбуваються в лабораторіях, коли знаходиш те, що шукаєш? Чи то вже у дорослому віці я перелякалася і створила третю ногу? Та чи матиму я, доросла, дитячу сміливість для того, щоб загубитися? Загубитися означає вирушити на пошуки без усвідомлення того, що робити з тим, що знайшов. Дві ноги, щоб іти, без третьої, що затримує. А я хочу бути затриманою. Не знаю, що робити із жахаючою свободою, що може мене погубити. Та чи була я задоволена у такому ув'язненні? чи там було — таки було — те незбагненне, розбуркане щось у моєму щасливому невільному повсякденні? Чи там був — таки був — якийсь страх, до якого я так звикла, що ототожнювала той тремтливий страх з існуванням. Таки був? Також, так, також...

Мені стає так страшно від усвідомлення, що минули години — і я втратила свою людську подобу. Я не знаю, чи зможу знайти нову на заміну тій, яку втратила. Доведеться бути обережною, щоб потай не застосувати нову третю ногу, яка відростає легко, немов трава, а я потім називатиму ту захисну реакцію «правдою».

Водночас я так само не знаю, як сформулювати те, що зі мною сталося. А те, що не має форми, для мене не існує. А що, якщо правда в тому, що ніколи нічого не існувало?! Може, зі мною, власне, нічого і не сталося? Я можу зрозуміти лише те, що стається зі мною, але стається лише те, що я розумію — а що мені відомо про решту? решти не існувало. Можливо, нічого не існувало! Можливо, стався лише повільний величезний розпад. І моя боротьба проти цього розпаду в тому, аби спробувати надати йому форми? Форма обрамлює хаос, форма надає конструкції аморфній субстанції: бачити нескінченну плоть — це бачення божевільного, проте, якщо розрізати плоть на шматки і розділити її на дні і голоднечі, вона перестане бути

втіленням занепаду і божевілля: вона знову стане гуманізованим життям.

Гуманізоване життя. Я надто гуманізувала життя. Але як мені тепер бути? Чи маю я дотримуватися всеохопного бачення, навіть якщо це означає триматися за незбагненну правду? Чи варто надавати форми небуттю і втілити в собі власну безтілесність у такий спосіб? Проте мені ще так далеко до розуміння. Раніше, хоч як я намагалася, моя обмеженість викликала у мене фізичне відчуття дискомфорту, будь-яка думка впиралася мені в чоло. Незабаром я була змушена без жалю визнати перешкоди, які створював для мене брак інтелекту, і відректися від такого шляху. Я знала, що приречена думати мало, мої думки обмежує плоть. Тоді як мені зараз відродити в собі думку? Може, тільки думка мене і врятувала б, я боюся пристрасті.

Бо маю врятувати завтрашній день, бо я повинна залишитися цілісною, бо не можу дозволити собі розпастися, бо мені неминуче доведеться сформувати жахливу нескінченну плоть і розрізати її на такі шматки, що могли б поміститися у щось розміром з мій рот, або щоб мій погляд міг їх охопити, адже я неминуче піддамся потребі надати всьому форми, потребі, яка постає з мого страху бути необмеженою — тоді, принаймні, лишіть мені мужність дозволити цій формі наростати на мені самотійно, немов кора, яка твердне сама собою, клуби вогню, що охолоджуються в землі. І вдосталь мужності, щоб опиратися спокусі вигадати форму.

Мені треба докласти чимало зусиль зараз, аби оприятити зміст, хай яким він буде, — ці зусилля можна було б полегшити, уявивши, що я пишу це для когось.

Але я побоююсь писати для того, щоб мене зрозумів цей уявний хтось, боюся «створити» зміст із тим самим смиренным божевіллям, яке до вчора було моїм здоровим способом

існування в рамках системи. Чи знадобиться мені мужність, щоб із беззахисним серцем і далі говорити, не звертаючись ні до кого та ні до чого? Як дитина, яка не думає ні про що. І наражатися на ризик бути враз випадково розчавленою.

Я не розумію, що я бачила. І не знаю навіть, чи я бачила щось, адже, як виявилось, мої очі не існують окремо від побаченого. Лише завдяки несподіваному тремтінню ліній, лише завдяки аномалії безперервної плинності моєї цивілізації, я на мить відчула живинну смерть. Ту благу смерть, яка дозволила мені виборсатися із забороненого павутиння життя. Вимовляти ім'я життя вголос заборонено. А я майже вимовила. Я ледь не заплуталася в його павутинні, що й стало б кінцем моєї історії.

Можливо, те, що трапилося зі мною — усвідомлення; і щоб не відступити від своєї правди, мені потрібно триматися осторонь від нього, мені потрібно й надалі не усвідомлювати. Будь-яке випадкове усвідомлення надто нагадує повне неусвідомлення.

Ні. Будь-яке раптове усвідомлення є, врешті, виявленням наскрізного неусвідомлення. Кожна мить у пошуках веде до втрати себе. Можливо, це усвідомлення насправді є таким повним, як і незнання, і я вийду з нього такою неушкодженою і невинною, якою була до того. Будь-яке моє розуміння ніколи не зрівняється із цим усвідомленням, тож житиму до тієї межі, яка для мене досяжна: моїм єдиним рівнем є життя. Але тепер, тепер я знаю секрет. Який я вже забуваю, ох, я відчуваю, що вже забуваю...

Щоб знову досягнути це, мені б довелося розкаятися. І, можливо, знання стануть убивством для моєї людської душі. А я не хочу, не хочу. Здатися повному невігластву — це могло б мене врятувати, це було б можливо. Та поки змагаюся за знання, моє нове невігластво, що є забуттям, стало священним. Я весталка

таємниці, якої тепер не знаю. І я також служниця забутої небезпеки. Я знала те, чого не могла зрозуміти, на мій рот було накладено кляп, і мені лишилися тільки неосяжні фрагменти ритуалу. Втім, я вперше відчуваю, що моє забуття нарешті стало врівень із всесвітом. О, і я навіть не прагну, щоб мені пояснили те, що потрібно було б оприятити, щоб пояснити. Я не хочу, щоб мені пояснювали те, для трактування чого знову потрібно було би пройти перевірку на людяність.

Життя і смерть належали мені, а я була потворна. Моя хоробрість була хоробрістю сновиди, що просто йде. У години приреченості мені вистачило мужності нічого не впорядковувати і не доводити до ладу. І насамперед не передбачати. Доти я не мала мужності дозволити собі керуватися невідомим і рухатися у не відомому мені напрямку: мої передбачення обумовлювали наперед саме те, що мені доведеться побачити. Це не було передбаченням побаченого: вони вже набули масштабу моїх турбот. Мої передбачення закрили від мене світ.

Доки я не здалася на кілька годин. І, їй-богу, я отримала те, чого не хотіла. Це була не долина річки, де я проходила — завжди уявляла, що знайдене буде родючим і вологим, як річкова долина. Я не очікувала такої всеосяжної невідповідності.

Щоб і надалі бути людиною, моєю жертвою має стати забуття? Тепер у звичайних обличчях деяких людей я змогла б розпізнати, що... що вони забули. І вони не знають, що вони забули те, що забули.

Я бачила. Я знаю, що бачила, бо не надавала побаченому сенсу. Я знаю, що бачила, бо не розумію. Я знаю, що бачила, бо те, що бачила — даремне. Послухай, мені доведеться говорити, бо не знаю, що робити з тим, що я пережила. Навіть гірше: не хочу те бачити. Те, що я бачила, руйнує мою повсякденність.

Вибач за те, що тобі доводиться це слухати, я хотіла би побачити щось краще. Забирай те, що я бачила, позбав мене мого безглуздового бачення і мого даремного гріха.

Мені так страшно, що я змогла би прийняти те, що заблукала, лиш якби уявила, що хтось тримає мене за руку.

Тримати когось за руку завжди було тим, що я називала щастям. Багато разів, перш ніж заснути, у цій маленькій боротьбі за те, щоб не знепритомніти і не вирушити до більшого світу, — багато разів, перш ніж набратися сміливості і віддатися величі сну, я уявляю, що хтось тримає мене за руку, а тоді вирушаю, вирушаю до величезної безформності, якою є сон. А якщо і тоді мені бракує мужності, я мрію.

Сон для мене зараз є майже звільненням. Віддатися тому, чого я не розумію, означає стати на межі з нічим. Крок заради кроку, немов сліпець, що блукає полем. Це надприродне, яким є життя. Життя, яке я приручила, щоб зробити його ближчим. Цей сміливий вчинок, віддати себе, ніби ввірити свою долоню примарній руці Бога, й увійти до цього безформного простору, що є раєм. Раєм, якого я не хочу!

На письмі й у розмові мені доведеться уявляти, немов хтось тримає мене за руку.

О, хоча б на початку, лише на початку. Я йтиму сама, щойно зможу. Поки що мені просто треба тримати тебе за руку, — навіть якщо я не можу уявити твоє обличчя й твої очі, і твій рот. Та навіть відірвана від тіла, ця рука не лякає мене. Вона витвір такого уявлення про любов, наче ця рука таки є продовженням тіла, і якщо я цього не бачу, то лише через нездатність любити дужче. Не можу уявити собі цілісну особистість, тому що я сама не цілісна особистість. І яким би чином я змогла уявити обличчя, якщо не знаю, який воно повинно мати вираз? Щойно я зможу відпустити твою теплу руку, то піду сама, піду із жахом.

Жах стане моєю відповідальністю, доки не завершиться метаморфоза і жах змінить ясність. Не та ясність, що постає із жадання краси і моралізаторства, як я гадала собі раніше, сама про те не підозрюючи; а істинна ясність того, що існує, і саме ця істинна ясність мене жахає. Хоча насправді я знаю, що жах... жах — то я віч-на-віч з усім цим.

А поки що я вигадую твою присутність, так, одного дня я не зможу вже дозволяти собі наражатися на ризик смерті на самоті, смерть — то найбільший ризик, я не зможу переступити поріг смерті та зробити крок уперед до мого першого самозречення — так само, впродовж цієї останньої і також першої години я вигадую твою нечутну присутність, і з тобою почну помирати, доки не навчуся не існувати сама, і тоді я зможу тебе відпустити. А доти я уявлятиму тебе, і твоє невідоме і тепле життя є моїм єдиним особистим ладом, я, що без твоєї руки відчувала б себе зараз самотньо посеред величезного простору, який відкрила для себе. Простору правди?

Але правда ніколи не мала для мене сенсу. Правда не має для мене сенсу! І саме через це я боялася її й боюся. Безпорадна, я віддаю тобі все, щоб ти зробив із цього щось радісне. Якщо заговорю до тебе, чи я тебе налякаю і втрачу? Та якщо не заговорю, то втрачу себе і, втративши себе, тебе я втрачу так чи інакше.

Правда не має сенсу, велич світу тисне на мене. Однак те, про що я могла просити і, зрештою, отримала, залишає мене нужденною, немов дитину, що блукає світом самотужки. Такою нужденною, що лише любов усього всесвіту змогла б мене втішити і наповнити; лише така любов, що сам першопочаток речей затремтів би від того, що я називаю любов'ю. Того, що я насправді просто так називаю, адже ім'я її мені невідоме.

Чи могло те, що я бачила, бути любов'ю? Та що це за любов така, сліпа, немов яйцеклітина? То це вона? Отой жах — то була

любов? Любов, настільки невиразна, що — ні, поки що не хочу говорити, говорити зараз означало б накликати відчуття швидко знерухомленої у паралізуючій безпеці третьої ноги. Чи я просто відкладаю початок розмови? Чому я нічого не кажу, аби просто виграти час? Через страх. А мені потрібна мужність для того, щоб спробувати окреслити те, що відчуваю. Це ніби я маю монетку, та не знаю, у якій країні вона має цінність.

Аби зробити те, що маю намір зробити, потрібна мужність: сказати. І піти на величезний ризик знецінення мого слова. Наприкінці треба буде додати: це не те! не те! Але не треба боятися здаватися смішною, я завжди надавала перевагу меншому над більшим, бо боялася цього: це ж бо також виклик своїй гідності. Я відкладаю той момент, коли доведеться заговорити. Від страху?

І ще тому, що не маю що сказати.

Я не маю що сказати. Чому б мені тоді не замовкнути? Тому що, якщо я не видавлю із себе хоча б слово, німота, мов хвилі, поглине мене назавжди. Слово і форма стануть плотом, на якому я плистиму на хвилях німоти.

І якщо я відкладаю початок, то ще й тому, що у мене немає довідника. Розповіді інших мандрівників дають мені деяку інформацію про подорож: ця інформація геть неповна.

Я відчуваю, як мене потроху охоплює первісна свобода... Бо досі я ніколи так не боялася несмаку: написала «хвилі німоти», те, чого раніше не висловлювала просто з поваги до краси та її внутрішньої поміркованості. Я сказала «хвилі німоти», моє серце смиренно скоряється, тож приймаю. Невже я врешті позбудуся цілої системи гарного смаку? Та чи це мій єдиний здобуток? Скільки мені треба було прожити в ув'язненні, щоб тепер почуватися вільніше лише тому, що тепер я вже не боюся відсутності естетики... Я досі не можу напевне передбачити, що ще я здобула. Можливо, поступово й зрозумію. Досі, перше

несміливе задоволення, яке відчуваю, — це усвідомлення того, що я втратила страх перед потворним. І ця втрата — то щось хороше. Щось солодке.

Я хочу знати, що ще я отримала втративши. Поки що не знаю: я житиму, лише ожививши себе.

Та як себе оживити? Якщо не маю слова, яке б прийшло до мене природно, щоб його вимовити. Чи мені потрібно буде підбирати слова, немов створюючи те, що зі мною сталося?

Я сама створю те, що зі мною відбулося. Просто тому, що життя не існує для звітності. Життя не тотожне проживанню. Мені доведеться творити про життя. І без брехні. Створювати — так, брехати — ні. Творити не означає вигадувати, бо це означає піти на великий ризик зіштовхнутися з реальністю. Розуміти означає творити, це мій єдиний спосіб. Доведеться докласти зусиль, щоб перекласти ті телеграфні сигнали — перекласти невідоме на невідому мені мову, навіть не знаючи, для чого ті сигнали потрібні. Я говоритиму тією мовою сновид, яка перестане бути мовою, щойно я прокинуся.

І я створю правду про те, що сталося зі мною. О, це буде радше малюнок, ніж письмо, тож я намагатимуся радше відтворити, ніж виразити. Потреба у висловлюванні щоразу зменшується. Це я теж втратила? Ні, коли я займалася скульптурою, то так само лише відтворювала, і лише руками.

Чи загублюся я серед німоти знаків? Ні, бо знаю, яка я: я не вміла бачити, не жадаючи потім більше, ніж лише бачити. Я знаю, що перелякалася б, як людина, що була сліпа, та нарешті розплющила очі і побачила. Але побачила що? Німий і неосяжний трикутник. Чи можна було би перестати вважати цю людину сліпою лише тому, що вона побачила неосяжний трикутник?

Я запитую себе: якщо вдивлятимуся в темряву через лінзу, чи побачу я більше, ніж темряву? Лінза не проникає в темряву,

вона лише розкриває її. І якщо подивлюся на яскравість через лінзу, то нашттовхнуса лише на більшу яскравість. Я бачила, проте досі така сліпа, як і була, тому що бачила неоссяжний трикутник. Хіба що я також перетворюся на трикутник, що у своїй неоссяжності втілює свої початок і повторення.

Я затримуюся. Знаю, що все, що кажу — це лише, щоб відкласти: відкласти момент, коли мені доведеться почати говорити, знаючи, що мені немає чого сказати. Я відтерміновую своє мовчання. Чи все життя я відтерміновувала мовчання? Та тепер, мабуть, через зневагу, що її відчуваю до слова, я можу нарешті почати говорити.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ